

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

Ефективна економіка. 2023. № 2.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.2.25>

УДК 659.235:330.341.1:631.11

В. С. Хахула,

*к. с.-г. н., доцент кафедри технологій у рослинництві та захисту рослин,
Білоцерківський національний аграрний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4100-262X>*

Б. В. Хахула,

*доктор філософії в галузі економіки, доцент кафедри менеджменту,
Білоцерківський національний аграрний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4286-2381>*

Н. І. Свиноус,

*доктор філософії в галузі менеджменту, асистент кафедри обліку і
оподаткування,
Білоцерківський національний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3640-0519>*

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КОНСУЛЬТАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

V. Khakhula,

*PhD in Agricultural Sciences, Associate Professor of the Department of Technologies
in Crop Production and Plant Protection, Bila Tserkva National Agrarian University*

B. Khakhula,

*Doctor of Philosophy in Economics, Associate Professor of the Department
of Management, Bila Tserkva National Agrarian University*

N. Svinous,

*Doctor of Philosophy Management, Assistant of the Department of Accounting and
Taxation, Bila Tserkva National Agrarian University*

FORMATION OF THE SYSTEM OF CONSULTANCY PROVISION OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Стаття присвячена розробці заходів, які спрямовані на формування системи консультаційного забезпечення інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств.

Одним з основних напрямів забезпечення відтворення матеріально-технічної бази сільськогосподарських товаровиробників у сучасних умовах розглядається широкомасштабне застосування новітніх наукових досягнень у сфері технології та організації виробництва з метою збільшення обсягів і поліпшення якості продукції. Можливості використання інновацій сільськогосподарськими підприємствами досить обмежені внаслідок впливу багатьох чинників: дефіцит фінансових ресурсів; різке підвищення цін на нові засоби виробництва; відсутність регулятивних механізмів, що сприяють поширенню застосування інновацій у сільському господарстві.

В сучасних умовах важливу роль відіграє інформаційно-консультаційне забезпечення сільськогосподарських товаровиробників, оскільки нині спостерігається дуже низька сприйнятливість ними до інноваційних продуктів. Зарубіжний досвід провідних країн світу доводить, що ключовою ланкою успішного просування розробок на ринок є рівень організації менеджменту всього циклу інноваційних проектів. За статистикою, за кордоном на одного розробника в науці припадає 10 менеджерів, які доводять кінцеві результати роботи до впровадження у практичну діяльність сільськогосподарських товаровиробників.

З метою активізації інноваційного забезпечення відтворювальних процесів пропонуємо створити технологічну платформу.

Зазначимо, що РТП є об'єднанням організацій будь-якої форми власності на основі реалізації принципів добровільності та рівноправності учасників. У рамках формування організаційного механізму функціонування цієї технологічної платформи необхідно розробити паспорт етапів її реалізації, визначити цільові індикатори, обсяги приватного та державного фінансування.

З метою удосконалення системи інноваційного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників, сприяння впровадженню найновіших

розробок науки і техніки, інноваційних технологій у сферу агропромислового виробництва доцільно створити інноваційно центри. Головними функціями діяльності наукової структури є визначення пріоритетних напрямів і розробка концепцій розвитку сільського господарства регіону з освоєнням досягнень науково-технічного прогресу, а також сприяння кооперації учасників організаційного механізму освоєння інноваційних розробок у сільському господарстві.

The article is devoted to the development of measures aimed at forming a system of consulting support for the innovative development of agricultural enterprises.

One of the main directions of ensuring the reproduction of the material and technical base of agricultural producers in modern conditions is considered the large-scale application of the latest scientific achievements in the field of technology and production organization in order to increase volumes and improve the quality of products. Opportunities to use innovations by agricultural enterprises are quite limited due to the influence of many factors: shortage of financial resources; a sharp increase in prices for new means of production; lack of regulatory mechanisms that contribute to the spread of innovations in agriculture.

In today's conditions, an important role is played by the provision of information and advice to agricultural producers, as there is currently a very low receptiveness of them to innovative products. The foreign experience of the world's leading countries proves that the key link in the successful promotion of developments to the market is the level of organization of the management of the entire cycle of innovative projects. According to statistics, there are 10 managers abroad for one developer in science, who bring the final results of the work to implementation in the practical activities of agricultural producers.

In order to activate the innovative provision of reproduction processes, we propose to create a technological platform.

It's important to mention that RTP is an association of organizations of any form of ownership based on the implementation of the principles of voluntariness and

equality of participants. As part of the formation of the organizational mechanism for the functioning of this technological platform, it is necessary to develop a passport of the stages of its implementation, determine target indicators, and the amount of private and state funding.

In order to improve the system of innovative support for agricultural producers, to promote the introduction of the latest developments in science and technology, innovative technologies in the field of agro-industrial production, it is advisable to create innovation centers. The main functions of the activity of the scientific structure are the determination of priority directions and the development of concepts for the development of the region's agriculture with the development of scientific and technical progress, as well as the promotion of cooperation among the participants of the organizational mechanism for the development of innovative developments in agriculture.

Ключові слова: *інновація, консультування, сільськогосподарське підприємство, наукові розробки, інноваційна інфраструктура.*

Keywords: *innovation, consulting, agricultural enterprise, scientific developments, innovative infrastructure.*

Постановка проблеми. Одним з основних напрямів забезпечення відтворення матеріально-технічної бази сільськогосподарських товаровиробників у сучасних умовах розглядається широкомасштабне застосування новітніх наукових досягнень у сфері технології та організації виробництва з метою збільшення обсягів і поліпшення якості продукції. Можливості використання інновацій сільськогосподарськими підприємствами досить обмежені внаслідок впливу багатьох чинників: дефіцит фінансових ресурсів; різке підвищення цін на нові засоби виробництва; відсутність регулятивних механізмів, що сприяють поширенню застосування інновацій у сільському господарстві.

Процес масового поширення інноваційних розробок може здійснюватися системно, безперервно і ефективно лише за умови сформованої відповідної

інноваційної інфраструктури. Зазначимо, що інноваційна інфраструктура ще не досягла необхідного рівня розвитку, і знаходиться тільки на початковому етапі свого формування, її окремі складові елементи функціонують розрізнено. Питання щодо формування інфраструктури ринку інноваційної продукції для сільськогосподарського виробництва є складним і багатоаспектним.

Успішна реалізація стратегічних цілей щодо інноваційного розвитку сільськогосподарського виробництва значною мірою залежить від ефективного використання інформаційних ресурсів. Передумови інформаційного забезпечення діяльності сільськогосподарських товаровиробників формуються під впливом факторів його зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування, а також відповідно до наявності інформаційних ресурсів, можливостей їх впровадження та вирішення проблем щодо дієвої інформаційної взаємодії із суб'єктами ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У світовій управлінській практиці проблему підвищення економічної, соціальної і екологічної ефективності фермерів і селянських господарств вирішують завдяки діяльності інституту сільськогосподарського дорадництва, теоретичним та практичним аспектами розвитку якого приділили поглиблену увагу такі зарубіжні вчені, як К.Ф. Боуен, А.В. Ван ден Бан, Р.К. Гайо, Д.С. Мисра, Р. Раджалахті, В.М. Рівера, Дж. Д. Роджерс, Б.Е. Свансон, О.В. Чайнов та інші, а також вітчизняні науковці О.М. Бородіна, В.А. Верба, Я.М. Гадзало, О.А. Галич, М.В. Гладій, Т.П. Кальна-Дубінюк, В.В. Клочан, Р.Я. Корінець, І.М. Криворучко, М.Ф. Кропивко, М.І. Лобанов, В.Я. Лузан, Т.І. Решетняк, П.Т. Саблук, О.О. Сосновська, та інші.

Здобутки вчених мають вагомe науково-практичне значення для формування теоретично-метододичної основи в подальших емпіричних дослідженнях. Разом з тим відсутність дієвої системи сільськогосподарського дорадництва в Україні та недостатньо досліджені питання розбудови її організаційної структури.

Постановка завдання. На основі узагальнення світового та вітчизняного досвіду запропонувати практичні рекомендації щодо по удосконаленню

системи консультативного забезпечення інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в контексті продовольчого забезпечення країни.

Виклад основного матеріалу. Вітчизняна аграрна сфера, суб'єкти якої господарюють у сприятливих природно-кліматичних умовах, внаслідок технологічної відсталості та нераціональної організації її реформування за неоліберальною моделлю нині неспроможна забезпечити населення доступною за цінами і відповідної якості продовольчою продукцією. Виробництво сільськогосподарської продукції на одну особу населення скоротилося у 2011 р. порівняно з 1990 р. на 40%. До того ж на внутрішньому ринку відбувається заміщення вітчизняної продукції імпортною внаслідок її більш високої цінової конкурентоспроможності, досягнутої у т.ч. за рахунок використання інноваційних технологій.

Кадрова наукоємність аграрного сектору за роки реформ навіть зросла. Його науковий потенціал налічує понад 11 тис. науковців (15% загальної чисельності науковців країни), у т. ч. 2,1 тис. докторів і кандидатів наук, понад 200 академіків і членів-кореспондентів. Аграрний сектор обслуговує Національна академія аграрних наук України, яка об'єднує понад 120 наукових установ. На виробничі потреби досліджуваної галузі працює розвинута система навчальних закладів аграрної освіти.

Невирішеною проблемою є надто низький рівень затребуваності результатів аграрної науки сільськогосподарським виробництвом, що закономірно призводить також до зниження якості її функціонування. Так, у 2011 р. із 785 розробок з фундаментальних досліджень, над якими працював науковий потенціал НААН, лише 181 розробка була освоєна виробництвом, або 23%, із 980 наукових програм прикладного характеру результативно використані у виробництво 183 розробки, або 18,6% [1].

В останні роки різко скоротилося виділення коштів на наукові прикладні дослідження: у розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь більш як удвічі порівняно з 1990 роком. Водночас у 18 розвинених країн світу за останні три десятиліття вони збільшилися від 0,96 до 2,2% ВВП, що припадає на сільське

господарство, в тому числі у США від 1,32 до 2,2%, в Австралії витрати на аграрні дослідження за вказаний період зросли від 1,5 до 4,42%, в ПАР - від 1,39 до 2,59%, а в 17 африканських країнах - від 0,42 до 0,58% ВВП, що припадає на сільськогосподарське виробництво [2].

Аграрна наука на 75% фінансується за рахунок державного бюджету (наукова галузь країни – на 39%), що є доказом неефективності проведених в аграрному секторі реформ, внаслідок яких аграрна наука залишилася відірваною від сільськогосподарського виробництва і слабо комерціалізованою, що суперечить набутому світовому досвіду, де аграрна наука, навпаки, є найбільш комерціалізованим сектором. За такої ситуації держава має негайно вжити заходів щодо захисту сільськогосподарського товаровиробника від руйнівної сили неолібералізму і створення економічних, правових, організаційних, соціальних та інших умов для спрямування реформ на забезпечення інноваційного розвитку досліджуваної галузі.

Ідея формування на конкурсних засадах державних науково-технічних програм, спрямованих на реалізацію пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки в Україні, була скомпрометована вже тим, що на їх виконання Мінфін виділяв надто малу частку коштів від загального фінансування науки. Тобто реально вони не відповідали поняттю «пріоритетні». Суттєві нарікання викликала також процедура визначення пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та тематичної спрямованості програм. Механізми формування і реалізації ДНТП, незважаючи на те, що в них вперше був реалізований прогресивний конкурсний підхід до вибору проектів, практично відійшли від вимог програмно-цільового підходу, а тому не давали можливості скористатися перевагами такого підходу [3].

Нині наша країна є єдиною країною Європи, в якій жодним чином не стимулюються інвестиції в наукові дослідження і розробки, практично відсутній вплив держави на інноваційні процеси в економіці, внаслідок недостатньої підтримки держави науковий потенціал деградує. Без вирішення цих проблем зусилля щодо переведення економіки на інноваційний шлях розвитку не матимуть підґрунтя.

Нині аграрною наукою запропоновано розробки, використання яких дозволяє удосконалити системи ведення сільського господарства, збільшити продуктивність землекористування і тваринництва, підвищити ефективність сільськогосподарського виробництва. Однак сільськогосподарські товаровиробники належним чином не впроваджують науково-технічну продукцію, що пов'язано не тільки з їхнім несприятливим фінансовим станом, але і з низькою зацікавленістю фахівців і керівників [4]. Слабка сприйнятливість результатів науково-технічного прогресу, як правило, пов'язана не лише із недостатньою інформованістю, а й невідповідною підготовкою кадрів.

У нинішніх умовах не сформовано маркетингове забезпечення замовлень на наукові дослідження і розробки, інноваційні продукти, що є стримуючим чинником ефективного інноваційного розвитку сільського господарства. Як правило, при відборі проектів не проводиться глибока економічна експертиза, а також не оцінюються показники ефективності та ризиків, не відпрацьовуються схеми просування одаржаних результатів у виробництво, внаслідок чого інноваційні розробки не стають інноваційним продуктом.

Очевидно, що в сучасних умовах важливу роль відіграє інформаційно-консультаційне забезпечення сільськогосподарських товаровиробників, оскільки нині спостерігається дуже низька сприйнятливість ними до інноваційних продуктів. Зарубіжний досвід провідних країн світу доводить, що ключовою ланкою успішного просування розробок на ринок є рівень організації менеджменту всього циклу інноваційних проектів. За статистикою, за кордоном на одного розробника в науці припадає 10 менеджерів, які доводять кінцеві результати роботи до впровадження у практичну діяльність сільськогосподарських товаровиробників.

Дослідження практики інформаційно-консалтингового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств у провідних країнах світу переконує у важливості налагодження діалогу між сільськогосподарськими товаровиробниками та органами державної влади через створені сільськогосподарських служб. У зв'язку із цим розглянемо особливості

становлення їх розвитку інформаційного та консалтингового забезпечення діяльності сільських товаровиробників Франції.

Одним із напрямів забезпечення ефективного поширення новітніх розробок є дорадча підтримка, що надається групою British Sugar Area Manager [5]. Ця група підтримує безпосередні контакти з фермерами та дослідниками, що дає змогу оперативно доводити розроблені наукові програми до безпосередніх споживачів та адаптувати їх з урахуванням властивостей ґрунту. Менеджери цієї групи відіграють вагомую роль у поширенні інформації про наукові досягнення, використовуючи для цього різні прийоми. Так, вони є ініціаторами та активними учасниками зборів фермерів, де визначаються сучасні проблеми галузі, обговорюються новітні досягнення та розробки у буряківництві, пропонуються зразки нової продукції, розглядаються нові закони, регулюється діяльність щодо охорони навколишнього середовища та ринку.

Іншим методом поширення інформації про наукові досягнення є дні відкритих дверей у графствах, на яких проводиться безпосередня демонстрація основних досягнень у сільському господарстві та випробування техніки на полях. Основне завдання, що вирішується на таких заходах, – це показ в реальних умовах виробництва основних напрямів діяльності Фонду щодо проведення весняних польових робіт, сучасних методів обробки насіння, можливостей нових сортів, організації контролю та ведення боротьби із шкідниками, бур'янами, хворобами, збирання урожаю цукрових буряків та їх зберігання, проведення робіт з охорони навколишнього середовища, нових розробок у комунікаційному забезпеченні діяльності тощо.

Дорадча служба також використовує з метою розповсюдження та пропаганди новітніх наукових розробок організацію практичних занять для фермерів підрядників, що надають послуги по виконанню технологічних операцій при вирощуванні цукрових буряків. Однак здебільшого інформація доводиться до фермерів через незалежних консультантів дорадчої служби.

Найбільш простим способом доведення інформації до безпосередніх користувачів є публікація її Фондом та розповсюдження за методом direct-mail,

використання незалежних консультантів агрохімічних представництв, надання консультацій телефоном та через Інтернет, проведення конференцій, а також популяризація публікацій науково-дослідницьких центрів країни, таких як Клініки із захисту рослин (the Broom's Barn Plant Clinic) [6]. Сприяє поширенню інформації про наукові досягнення серед фермерів також організація оперативних публікацій за програмою Фонду у відомих фахових виданнях, зокрема, British Sugar Beet Review. Зазначимо, Фонд за кожним напрямом програми наукових досліджень формує приблизний графік публікацій про результати дослідження та визначає, які саме шляхи поширення наукової розробки серед товаровиробників є найбільш доцільними.

Узагальнення й аналіз зарубіжного досвіду розвитку інноваційних процесів показали наступне: особливість розвитку інноваційних процесів полягає передусім в орієнтації на профільні галузі регіону, пріоритети його розвитку та максимальне використання тих чи інших переваг; успішний розвиток інноваційної діяльності в більшості країн пов'язаний із системою державної підтримки науково-інноваційної сфери АПК; найважливішими сучасними механізмами стимулювання інноваційного розвитку є система пільгового кредитування та державне страхування кредитів на всіх стадіях інноваційного циклу.

Розглянуті питання є актуальними для вітчизняної аграрної науки, яка навіть в умовах обмеженого фінансування намагається брати участь в інноваційному забезпеченні галузі. Для досягнення позитивного впливу аграрної науки на розвиток сільськогосподарського виробництва необхідно посилити дії держави за напрямками: ведення наукових розробок і впровадження інноваційної продукції у практичну діяльність товаровиробників; формування привабливості науково-дослідницької діяльності серед випускників ВНЗ; сприяння розвитку інноваційної інфраструктури та формуванню доступної для товаровиробників інформаційної системи [7].

Вивчення зарубіжного досвіду свідчить, що процес інноваційного розвитку в аграрному секторі має починатися зі стимулювання науково-дослідницької діяльності галузевих НДІ, створення умов інтеграції бізнесу,

ВНЗ і науково-дослідних центрів із інноваційними малими підприємствами, що працюють за державною науково-технічною тематикою в сфері аграрної економіки у межах національних програм. Створення комплексного механізму кредитного стимулювати інноваційної діяльності в сільському господарстві – сфері, яка характеризується високим ступенем ризику та невизначеності, дасть змогу активізувати науково-технічні розробки по всьому ланцюжку – від фундаментальних досліджень до впровадження розробок у виробництво.

З урахуванням специфіки сільського господарства учені виділяють такі типи інновацій в АПК: селекційно-генетичні, техніко-технологічні та виробничі, організаційно-управлінські, економічні, соціальні, екологічні, інформаційні. Основними джерелами фінансування аграрної науки є державний бюджет і діяльність науково-дослідних установ за госпрозрахунковою тематикою. Отже, у нинішніх нестабільних економічних умовах, коли значна частина сільськогосподарських підприємств неплатоспроможна, саме держава за допомогою непрямих методів має сприяти: підвищенню інноваційної активності, освоєнню науково-технічних досягнень, оновленню матеріально-технічної бази галузі, щоб забезпечити ефективність сільськогосподарського виробництва, підвищенню конкурентоспроможності галузі на світовому ринку.

Можливості укладання договорів на наукові дослідження із підприємствами та організаціями обмежені, адже більшість замовників (сільськогосподарських товаровиробників) не в змозі їх оплатити [8]. Тому єдиним ефективним способом розвитку інновацій в аграрному секторі є переведення його на ринкову основу за умови обмеженого державного контролю та суттєвої бюджетної підтримки у формі непрямого кредитно-фінансового стимулювання.

Серед напрямів інноваційного забезпечення матеріально-технічної бази сільськогосподарського виробництва доцільно виділити таку інституційну форму організації та стимулювання інноваційної діяльності як формування технологічних платформ. Регіональна технологічна платформа (РТП) є формою реалізації приватно-державного партнерства, способом мобілізації можливостей і взаємовигідної взаємодії зацікавлених сторін (держави, бізнесу,

науки, освіти, споживачів) та інструментом формування науково-технічної політики для підтримки інноваційного розвитку й технологічної модернізації аграрного сектору в аспекті забезпечення продовольчої безпеки і раціонального природокористування.

З метою активізації інноваційного забезпечення відтворювальних процесів пропонуємо створити технологічну платформу.

Зазначимо, що РТП є об'єднанням організацій будь-якої форми власності на основі реалізації принципів добровільності та рівноправності учасників. У рамках формування організаційного механізму функціонування цієї технологічної платформи необхідно розробити паспорт етапів її реалізації, визначити цільові індикатори, обсяги приватного та державного фінансування.

Наступним напрямом підвищення ефективності науково-прикладних розробок у практичну діяльність сільськогосподарських товаровиробників розглядаємо забезпечення підготовки висококваліфікованих спеціалістів і залучення інвестицій для реалізації політики в області впровадження науково-технічного прогресу та інтеграції науки, освіти і виробництва, на основі створення Регіональних аграрних науково-освітньо-виробничих комплексів (РАНОВК), до яких доцільно включити регіональні наукові установи Національної академії аграрних наук, навчальні заклади вищої аграрної освіти, обласні управління агропромислового розвитку при обласних держадміністраціях і провідні сільськогосподарські підприємства регіону.

Інтеграція сільськогосподарської науки і освіти у складі даної структури сприятиме підвищенню ефективності наукових досліджень, покращенню підготовки спеціалістів для сільського господарства на поглибленій науковій основі, збереженню й раціональному використанню науково-кадрового потенціалу, професорсько-викладацького складу за рахунок більш широкої участі науковців у підготовці фахівців аграрного профілю, а викладачів – у наукових дослідженнях.

Включення до РАНОВК поряд з науковими та освітніми установами виробничих структур (дослідно-виробничі та базові господарства, інші підприємства різних організаційно-правових формам, які є лідерами за науково-

технічним рівнем виробництва) сприятиме здійсненню виробничої перевірки й остаточному доопрацюванню науково-технічних новинок, які будуть запроваджуватися в конкретних умовах господарювання.

Однак для прискорення реалізації досягнень науки в сільськогосподарське виробництво необхідно створити адекватну ринковим відносинам розвинену інноваційну інфраструктуру, що буде функціонувати на основі поєднання бюджетної підтримки та власних засобів суб'єктів інноваційної діяльності.

Оскільки, не всі сільськогосподарські товаровиробники можуть скористатися типовими науковими розробками через різноманітні обставини (кліматичні особливості, інфраструктура, якість і тип ґрунтів), необхідно їх коригувати відповідно до умов конкретного господарства. Тому зростає роль консультаційних та інформаційних функцій. У зв'язку з цим необхідно розвивати на всіх рівнях управління агропромислового виробництва консультаційні й інформаційні служби.

Вони повинні забезпечувати: проведення навчально-консультаційної діяльності, включаючи організаційно-юридичний супровід господарських операцій, підбір і коригування результатів НТП, що увійшли до регіонального банку даних досягнень науково-технічного прогресу за різними напрямками, для умов конкретного сільськогосподарського підприємства; надання допомоги в розробці бізнес-планів, які сприяють залученню додаткових коштів для впровадження нових технологій у виробництво, здійснення контролю за впровадженням і забезпечення зворотного зв'язку сільськогосподарських виробників з учасниками процесу освоєння досягнень науково-технічного прогресу виробництвом.

Існуюча в регіонах інфраструктура для дифузії результатів інноваційних розробок відповідає періоду, коли більшість сільськогосподарських підприємств були збитковими і платоспроможний попит на наукові, високоефективні розробки був дуже низьким. На сьогодні виникла необхідність доповнити існуючий механізм впровадження досягнень НТП у виробництво

державною участю, органом, що знаходиться у безпосередньому контакті з сільськогосподарськими товаровиробниками.

З метою удосконалення системи інноваційного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників, сприяння впровадженню найновіших розробок науки і техніки, інноваційних технологій у сферу агропромислового виробництва доцільно створити інноваційно центри. Головними функціями діяльності наукової структури є визначення пріоритетних напрямів і розробка концепцій розвитку сільського господарства регіону з освоєнням досягнень науково-технічного прогресу, а також сприяння кооперації учасників організаційного механізму освоєння інноваційних розробок у сільському господарстві.

До основних завдань інноваційних центрів слід віднести: оцінку сучасного стану технічного та інноваційного стану аграрного виробництва регіону; виявлення потреб потенційних споживачів результатів науково-дослідної та інноваційної діяльності; прогнозування і планування науково-технічного розвитку сільського господарства; розробка державних інноваційних програм і проектів, що забезпечують умови впровадження інноваційних продуктів; налагодження взаємодії з аграрними підприємствами та організаціями інноваційної сфери з метою створення, просування наукових розробок, продуктів і технологій; сприяння залученню інвестицій в науково-технічні проекти з найбільш перспективних напрямів розвитку сільгоспвиробництва; надання інформаційно-консультаційних послуг сільськогосподарським товаровиробникам; організацію районних пунктів дистанційного консультування; розвиток зв'язків між інноваційним і реальним сектором економіки, між науково-освітнім комплексом, фінансовою сферою та органами державного управління; сприяння в підготовці кадрів для інноваційної діяльності; організацію та проведення навчальних і практичних заходів для юридичних і фізичних осіб з питань правового, бухгалтерського, економічного, страхового, кредитно-фінансового, рекламного супроводу інноваційних проектів; розробку організаційно-технологічних і методичних посібників і рекомендацій; створення дослідно-демонстраційних майданчиків і

проведення демонстраційних показів; проведення обласних, міжрайонних та районних нарад, семінарів конференцій, ярмарків, виставок з питань агроінновацій; створення інформаційних баз даних у сфері агропромислового комплексу та організацію доступу до них фізичних і юридичних осіб; пропаганду та рекламу передового досвіду ведення агробізнесу.

Пропаганда позитивного досвіду ведення сільськогосподарського виробництва повинна сприяти поширенню досягнень науково-технічного прогресу в інших сільськогосподарських товаровиробників. Роль базових господарств можуть виконувати організації, що випереджають господарства регіону за основними техніко-економічними показниками, рівнем використання наявного потенціалу, що запровадили в практику досягнення науки, техніки і передового досвіду. Демонстраційними майданчиками можуть бути вибрані бази сільськогосподарських підприємств, що володіють всіма можливостями для впровадження нової техніки та сучасних технологій виробництва продукції.

Виходячи з визначених завдань, структурну побудову інноваційно-консультаційних центрів доцільно доповнити й організувати таким чином, щоб всі складові процесу вирішення поставлених завдань можна було реалізувати внутрішніми зусиллями. Тому нами пропонується створити наступні відділи: інформаційно-аналітичної, підготовки науково-технічних проектів, підтримки інвесторів, а також групу експертів, прес-групу, юридичну службу.

Інформаційно-аналітичний відділ буде здійснювати функції моніторингу, аналізу й узагальнення попиту і пропозиції на результати науково-технічного прогресу, що надходять від сільськогосподарських виробників інноваційних структур, інститутів, приватних осіб та ін. До компетенції співробітників відділу буде входити опрацювання пропозицій з економічної, правової та соціальної тематики, щодо проектів, які готують до впровадження.

Серед основних функцій відділу підготовки науково-технічних проектів: погодження економічних інтересів учасників перспективних проектів, керівництво розробкою й освоєнням проектів, координація укладання договорів між учасниками процесу освоєння результатів науково-технічного прогресу.

Відділ підтримки інвесторів буде займатися наданням консультаційних послуг для потенційних інвесторів, а також розробкою програм розвитку економічних зв'язків та інвестиційної діяльності в регіоні.

Основним завданням юридичної служби буде проведення правової експертизи розроблених супровідних документів, правове забезпечення договірних відносин із сільськогосподарськими товаровиробниками, інвесторами, науково-дослідними інститутами, навчальними закладами та ін.

Основна функція експертів - проведення незалежної оцінки доцільності впровадження наукових розробок, їх економічне обґрунтування. До групи експертів необхідно включати науковців за різними профільними напрямками.

Необхідність створення прес-групи обґрунтована низьким рівнем розповсюдження інформації щодо досягнень науково-технічного прогресу серед потенційних споживачів наукомісткої продукції. Дану роботу доцільно вести шляхом тісного співробітництва із районними інформаційно-консультаційними службами і засобами масової інформації.

Також у рамках інноваційних центрів необхідно створити мережу філіалів і демонстраційних майданчиків у районах для більш тісної й оперативної роботи безпосередньо з сільськогосподарськими виробниками, особливо у віддалених районах.

Висновки. Завершальним етапом створення організаційного блоку освоєння наукових досягнень у сільськогосподарських підприємствах повинно стати об'єднання за допомогою єдиної інформаційної системи зусиль усіх наукових, освітніх, виробничих та інноваційних формувань регіону, зосередження їх уваги на діяльності щодо прискорення модернізації ресурсного потенціалу сільськогосподарських господарств.

Запропоновані заходи сприятимуть інноваційному забезпеченню виробничого потенціалу сільськогосподарських підприємств на основі впровадження науково-технічних розробок, дозволять створити єдиний банк даних замовлень із боку товаровиробників і пропозицій, а також домогтися затребуваності наукових розробок зацікавленими замовниками і скорочення строків освоєння результатів науково-технічного прогресу, що, як свідчать

результати даного дослідження, позитивно вплине на здійснення відтворювальних процесів.

Література

1. Попович О. С., Червінська Т. М. Основні тенденції в динаміці кадрового потенціалу української науки останнього десятиріччя. Наука та наукознавство. 2008. №3(61). С. 53-66.
2. Россоха В. В. Інноваційна парадигма управлінської діяльності. Агроінком. 2005. Вип. 5-6. С. 59-61.
3. Приходько І. П. Інноваційний розвиток аграрної освіти й науки: стан і перспективи. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2013. Вип. 9(1). С. 119-124.
4. Надвиничний, С. А. Економічний розвиток аграрної сфери України на інноваційній основі. Економічний аналіз. 2018. Том 28. № 4. С. 31-35.
5. Мартинюк М. А., Ратошнюк Т. М. Інновації в сільському господарстві. Наука й економіка. 2014. Вип. 2. С. 94-98.
6. Дячков Д. В., Простак О. С., Тенянюк А. О. Напрями підвищення ефективності управління інноваціями у сільськогосподарських підприємствах. Економічний форум. 2019. №4. С. 122-129.
7. Донець О. Інновація та її особливості в аграрному секторі економіки України. Економічний аналіз. 2013. Т. 12(1). С. 92-97.
8. Костецький Я. І. Стратегія формування і розвитку аграрного сектору України: теорія і практика : монографія. Тернопіль : ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2017. 356 с.

References

1. Popovych, O.S. and Chervins'ka, T.M. (2008), "The main trends in the dynamics of personnel potential of Ukrainian science in the last decade", Nauka ta naukoznavstvo, vol. 3 (61), pp. 53-66.
2. Rossokha, V. V. (2005), "Innovative paradigm of managerial activity", Ahroinkom, vol. 5-6, pp. 59-61.

3. Prykhod'ko, I.P. (2013), "Innovative development of agricultural education and science: state and prospects", Aktual'ni problemy rozvytku ekonomiky rehionu, vol. 9 (1), pp. 119-124.
4. Nadvynychnyj, S.A. (2018), "Economic development of the agrarian sphere of Ukraine on an innovative basis", Ekonomichnyj analiz, vol. 28, no. 4, pp. 31-35.
5. Martyniuk, M.A. and Ratoshniuk, T.M. (2014), "Innovations in agriculture", Nauka j ekonomika, vol. 2, pp. 94-98.
6. Diachkov, D.V. Prostak, O.S. and Tenianko, A.O. (2019), "Directions for improving the efficiency of innovation management in agricultural enterprises", Ekonomichnyj forum, vol.4, pp. 122-129.
7. Donets', O. (2013), "Innovation and its features in the agrarian sector of the economy of Ukraine", Ekonomichnyj analiz, vol. 12(1), pp. 92-97.
8. Kostets'kyj, Ya.I. (2017), Stratehiia formuvannia i rozvytku ahrarnoho sektoru Ukrainy: teoriia i praktyka [Strategy of formation and development of the agricultural sector of Ukraine: theory and practice], VPTs «Ekonomichna dumka TNEU», Ternopil', Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 31.01.2023 р.